Virgil Răzeşu

CUM SE SCRIE ...
UN ROMAN

după unii, după alţii .....

Editura RĂZEŞU

Scanned with OKEN Scanner

Virgil Răzeşu

CUM SE SCRIE ...
UN ROMAN

după unii, după alţii ....

Editura RĂZEŞU

Scanned with OKEN Scanner

De acelaşi autor:

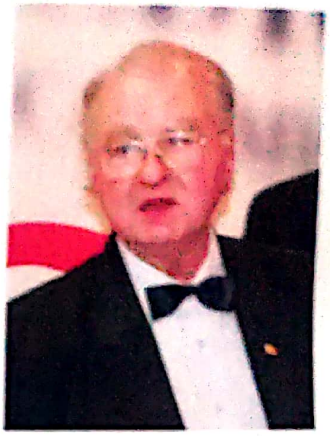

1. *Profesorul ION JUVARA – dascăl şi promotor al chirurgiei româneşti*, volum omagial (1993)
2. *Spectru intim – din viaţa unui chirurg*, proză scurtă (1997)
3. *Trei bisturie care au revoluţionat medicina* (colab. cu Arcadie Percek), proză scurtă (1997)
4. *Chirurgi români la început de veac XXI*, antologie (2002)
5. *George Emil Palade – un virtuoz al biologiei celulare şi Ion Juvara – promotor al chi-rurgiei moderne*, volum omagial (2003)
6. *Prin vămile vieţii*, roman (2008)
7. *Nunta de aur*, proză scurtă (2009)
8. *Mic tratat de deflorare*, carte de noptieră (2010)
9. *Inelul pierdut*, roman (2012)
10. *Ce ne facem, doamnelor !?*, proză scurtă (2012)
11. *Scriitori din Neamţ*, antologie (2012)
12. *Umbra noastră cea de toate zilele*, carte de atitudine, dosar de securitate (2013)
13. *Glontele cu parfum de crini*, roman (2013)
14. *35, o istorie a Reuniunilor Chirurgilor din Moldova* (2013)
15. *Domnule preşedinte*, roman epistolar (2014)
16. *Mărturii* (Vol. I şi II), publicistică (2014)
17. *Vieţi paralele*, roman (2015)
18. *Hipocrate şi arta scrisului*, antologie (2015)
19. *Trandafirul albastru*, roman (2016)

Traduceri din literatura universală

1. *Bărbatul care caută dragostea* de Pitigrilli (1993)
2. *Simfoniile lui Beethoven* de J.G.-Prod'homme (2004)
3. *Tinereţea lui Beethoven* de J-G.-Prod'homme (2005)
4. *Mozart – sunt eu !* de Max Genève (2006)
5. *Şi după ....* de Guillaume Musso, Ed. RAO INTERNATIONAL (2007)
6. *Nemuritorii din Agapia* de Constantin Virgil Gheorghiu, Ed. CRIGARUX (2011)
7. *Faraonul* de Boleslaw Prus (2015)

Imagini de pe Internet

Scanned with OKEN Scanner

Virgil Răzeşu

CUM SE SCRIE UN ROMAN

Abordarea acestei teme este departe de a fi originală. Mulţi scriitori s-au oprit asupra ei, se află în dezbaterea cenaclurilor şi a revistelor literare, a unor evenimente ocazionale sau special programate. Cred că nu există prilej mai nimerit pentru a o readuce în discuţie, decât un Târg de Carte care, indiferent de amploare sau de loc de desfăşurare, marchează un vârf în cultura unei colectivităţi.

Fără îndoială că, după revoluţie, înlăturarea chingilor impuse liberei exprimări de către regimul de tristă amintire, temător de orice i-ar fi putut întuneca măreţia şi eroda perenitatea, societatea noastră a cunoscut o nesperată şi binecuvântată repunere în drepturi a cuvântului şi a libertăţii de a publica. La urma urmelor, să recunoaştem cinstit : de pe urma tragicelor evenimente care au însemnat sumedenie de morţi nedrepte, cam cu atât ne-am ales, mai de Doamne ajută.

Avalanşa de edituri, mareea de cărţi de pe rafturile librăriilor (mai puţin ale bibliotecilor publice, intrate şi ele în degringolada celorlalte domenii), pletora de autori şi scriitori existenţi şi, în mod cu totul deosebit, uşurinţa

Scanned with OKEN Scanner

cu care cărţile văd lumina zilei, sunt mărturii incontestabile ale acestui veritabil *boom*.

E bine ? E rău ?

Dacă mi-e permis să mă pronunţ, e bine. Chiar dacă unii (mai ales dintre cei aureolaţi de Uniunea Scriitorilor ca profesionişti) strâmbă din nas, invocând o disproporţionată democratizare a scrisului şi a libertăţii de a publica, de realitatea de sub nasul nostru nu putem face abstracţie : oferta de carte este colosală, prezentă în cele mai neaşteptate locuri, satisface orice gust şi promovează atât literatura autohtonă, cât şi pe cea străină.

Chiar dacă la o primă impresie pare o exagerare, considerăm că această stare suscită sau întreţine, într-o măsură importantă, interesul pentru carte şi lectură, intrate într-un con de umbră şi competiţie cu un gen insolit, *cultura TV-Presă-Internet*, mult mai comodă, şi la care, din nefericire, mulţi semeni de-ai noştri se limitea-

Scanned with OKEN Scanner

ză, considerând-o suficientă pentru a figura printre intelectualii adevăraţi.

Este de la sine înţeles că, sub aspect valoric, ceea ce se scrie şi se tipăreşte nu este proporţional cu volumul, dar cred că niciodată nu a fost altfel. În nici o perioadă istorică nu s-au scris numai capodopere. Ceea ce a rămas în literatură şi ne-a parvenit a fost urmarea selecţiei timpului şi, bineînţeles, a publicului cititor, funcţie care acţionează şi în prezent.

Titlul eseului de faţă poate fi privit sub două aspecte :

- fie ca *întrebare,* firească de altfel, dar la care răspunsul este foarte greu de conturat şi probabil nu va fi dat niciodată ;

- fie ca *sfat, îndrumar sau metodologie,* modalitate în care românul se antrenează mult mai uşor, aşa cum se petrec lucrurile şi în alte domenii de activitate precum medicina, fotbalul sau reţetele culinare.

Nu ascund că m-am întrebat în ce măsură sunt îndreptăţit să abordez o asemenea temă, dacă nu mă expunem unor judecăţi partizane şi pertinente, dacă nu nedrepte, cum am păţit când am îndrăznit să întocmesc o antologie a scriitorilor nemţeni.

Mărturisesc că dacă o fac este, pe de o parte, pentru a redeschide, ca şi alţii, calea unor discuţii, iar pe de alta, pentru a suscita interesul celor care doresc să scrie dar nu au suficientă motivaţie sau curaj pentru a porni la drum.

De altfel, cred că elementul capital în geneza unui roman este *dorinţa,* dacă nu chiar *nevoia* de a-l scrie şi a comunica cu semenii noştri.

....

Scanned with OKEN Scanner

În urmă cu mai mulţi ani, un distins şi cunoscut om de teatru, autor al unor volume de versuri şi memorialistică, îmi spunea că i-a plăcut romanul meu, «*Prin vămile vieţii*» şi mă ruga să-i ofer şi lui *schema, modelul* sau *reţeta* folosite pentru alcătuirea lui.

Am negat că aş fi în posesia vreunui asemenea instrument şi mărturisesc că a fost destul de greu să-l conving (dacă l-am convins ?!) că nu m-am condus după aşa ceva.

În schimb, solicitarea respectivă m-a incitat, şi m-am întrebat dacă nu există, într-adevăr, asemenea scheme, tipare sau reţete care să faciliteze închegarea unui roman, aşa cum există pentru majoritatea domeniilor şi ocupaţiilor omeneşti. Drept care am încercat să văd cum gândesc şi ce spun alţii şi, bineînţeles, scriitorii cu mai multă experienţă.

Internetul şi-a demonstrat virtuţile, oferindu-mi, nu răspunsul, ci un foarte amplu registru de opinii, pe cât de interesante, pe atât de divergente, dovadă indubitabilă a dificultăţilor de a aborda această temă şi nu mai puţin diversitate a interpretărilor şi a punctelor de vedere.

Plaja lor este deosebit de largă, ba chiar fără limite, mergând de la o carte care ne împărtăşeşte tehnica de transformare a unei idei într-un roman de succes, trecând prin numeroase sfaturi oferite cu aplomb, ba chiar prin a considera scrisul o stare ieşită din comun, dacă nu chiar patologică - o *tulburare de personalitate ţinută sub control,* conform lui David Mitchell – şi ajungând până la creaţia americanilor Howard Mittelmark şi Sandra Newman care, în cartea lor «*Cum să nu scrii un roman*», inventariază cu umor dar şi cu cuvenită dreptate, nu mai

Scanned with OKEN Scanner

puţin de două sute de erori posibile care compromit scrierea unui roman viabil.

Între glasurile care lasă impresia că poţi merge la sigur cu matematica sfaturilor oferite, de altfel, cu deosebită bunăvoinţă şi nonşalanţă, şi cele care enunţă principii mult prea generale pentru a fi valabile, unele sunt nu doar inedite, ci şi surprinzătoare în cel mai înalt grad.

Oana Heller, cunoscută pentru romanul «*La început a fost minciuna*» şi alte scrieri, susţine, nici mai mult, nici mai puţin, că pentru a scrie un roman, nu e nevoie să-i fi citit pe alţii. Ba chiar afirmă – are şi ea dreptul la originalitate – că nu trebuie să pierzi timpul cu cititul până când ajungi cu barba până la pământ şi cu energia pierdută, ca să-ţi scrii propriul roman, fiindcă n-ai face decât să repovesteşti ce ai citit din alţii.

Privind lucrurile la modul serios, nu cred că imboldul de a scrie un roman vine chiar din neant, din nimic, şi mă îndoiesc că cineva care nu a citit cărţile de pe mai multe rafturi de bibliotecă, bune sau mai puţin bune, arde de dorinţa de a scrie ceva. O contrazice şi David Lodge, unul dintre cei mai valoroşi scriitori, critici şi dramaturgi englezi contemporani care, alături de mulţi alţii, pledează pentru cât mai multă lectură, mai înainte de a pune mâna pe condei. La fel a făcut-o şi William Faulkner, care ne-a spus pe şleau : „*Citiţi, citiţi şi iar citiţi ! Citiţi orice, clasici sau moderni, cărţi bune sau proaste ! Astfel, observaţi cum se scrie şi apoi scrieţi şi voi*".

Scanned with OKEN Scanner

Aceeaşi autoare şi sfătuitoare crede că mai importante decât lectura sunt alte elemente. Unul ar fi stăpânirea limbii. Personal, cred că acest atribut devine esenţial pentru cineva care se antrenează în scris. Numai că aceasta nu este chiar un dat nativ. Limba şi limbajul trebuie îndelung însuşite, exersate, educate şi perfecţionate. Toate acestea pot fi realizate numai prin lectură şi folosire intensivă şi îndelungată, evident, nu cum ne sugerează Patapievici, pentru arsenalul de înjurături. Nici însușirea definiției romanului şi a elementelor sale, pentru care pledează Oana Heller, nu poate fi suficientă pentru construcţia unui roman, cu atât mai mult cu cât însăşi formularea lui este departe de a fi unanim acceptată, în vreme ce romanul modern nu mai respectă vechile canoane. Singurul adevăr pe care ni-l poate sugera este că a scrie un roman nu este o bagatelă şi că nu-l poţi aduce la lumină dintr-un foc, dincolo de exerciţiu. Că există autori care au rămas în literatură cu un singur roman, nimic mai adevărat, dar sunt excepţii şi nu foarte multe, critica recunoscând doar cinci [1] asemenea unicate.

La fel de interesante și nu mai puţin discutabile sunt enunţurile lui Nicolae Manolescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România, care mărturiseşte că *„nu a fost tentat niciodată să scrie şi nu va scrie (probabil) nici un roman, pentru simplul motiv că ... nu are talent"*. Cine poate accepta asemenea motivaţie ? Că s-a

---

[1] 1. Margaret Mitchell, autoarea romanului "*Pe aripile vântului*". 2. Arthur Golden, cu "*Memoriile unei gheişe*". 3. Emily Brontë, autoarea celebrului "*La răscruce de vânturi*". 4. Harper Lee, cu "*Să ucizi o pasăre cântătoare*" şi 5. Anna Sewell cu "*Black Beauty*", pentru copii, scris cu mari dificultăţi, autoarea fiind grav bolnavă şi cu numai câteva luni de supravieţuire după publicare.

Scanned with OKEN Scanner

dedicat criticii literare este propria opţiune, dar aceasta este un gen la fel de dificil ca un roman, ca să nu mai vorbim despre responsabilitatea, deontologia pe care le presupune şi posibilitatea, mult mai mare, de a greşi. Ce să mai spunem despre inconsistenţa afirmaţiei D-sale că romanul îi este ... *nesuferit*, fiindcă ... nu poate admite *„ca naratorul să pretindă că intră în mintea şi în sufletul tuturor personajelor sale"* ? În realitate, cel care construieşte sau cizelează un personaj înfăptuieşte un act de geneză şi este puţin probabil să-şi desconsidere propria creaţie. Paternitatea nu este chiar o glumă. Iar dacă scriitorul nu reuşeşte să intre în pielea eroilor săi, aşa cum o cer acţiunea şi legătura cu celelalte personaje, ei vor fi nereuşiţi şi aşa vor fi percepuţi şi de cititori. Poate că de aceea unele personaje ne plac, în vreme ce altele ne repugnă.

Şi dacă este corectă, nu şi condamnabilă, afirmaţia că «*există romancieri care ştiu cum se scrie un roman şi alţii care fură meseria*» - lucru valabil pentru orice profesie - aserţiunea distinsului critic că romanul este un *„morman de clişee care măsluiesc realitatea ... "* nu ne convinge. În fapt, viaţa este una singură, şi cel care se încumetă să-i dezvăluie faţetele capătă credibilitate numai în măsura în care ştie să le facă plauzibile sau credibile. Şi asta fiindcă, îl citez pe Voltaire, *„cărţile cele mai reuşite sunt cele pe care cititorii înşişi le-ar putea scrie pe jumătate"*, după cum Günter Grass ne asigură că scriitorul trebuie să fie un pic mincinos, cu condiţia ca min-

Scanned with OKEN Scanner

ciuna să şlefuiască, să înfrumuseţeze şi, evident, să nu fie prea ... gogonată.

Pe drept cuvânt, cartea devine viabilă prin lectură, iar valoarea ei rezultă din meşteşugul cu care autorul dozează amestecul de aspecte ale vieţii adevărate cu ficţiunea şi reveria.

Orice am face, cititorul nu poate fi exclus din ecuaţie, ceea ce explică de ce aceeaşi carte entuziasmează un cititor şi-l lasă indiferent pe altul.

Pot spune că cea mai plăcută apreciere a uneia dintre cărţile mele, nu a aparţinut unui critic literar, ci unei cititoare, care m-a întrebat *cum am reuşit eu, bărbat, să pătrund atât de bine universul feminin ?* Mai mult, şi-a exprimat convingerea că aşa ceva nu este posibil şi că neapărat am folosit jurnalul intim al unei femei. Mi-a fost la fel de greu să neg existenţa acestui jurnal, ca şi a modelului de roman cerut de cunoştinţa amintită mai sus.

Îmi exprim nu numai plăcerea, ci şi doza de entuziasm – deloc neînsemnată - faţă de Monica Ramirez, românca absolventă a unei şcoli de coregrafie din Bucureşti, trăitoare pe meleagurile americane, mamă a patru copii şi autoare a opt sau zece romane.

Ea ne învaţă nu cum se scrie un roman, ci de-a dreptul un best-seller. Admirabilă în mesajul ei, tonic, optimist şi generos, ea socoteşte că scrisul ne vine de undeva din interior, că nu trebuie să-l reprimăm şi că oricine poate deveni scriitor. Ea nu face altceva decât să confirme credinţa exprimată de mulţi dintre noi : «*viaţa mea e un roman*». Şi cine i-ar putea contrazice ? Singurele condiţii pe care le pune scriitoarea sunt ca omul să fie sincer cu el însuşi şi să simtă că are ceva de

Scanned with OKEN Scanner

spus. Iar acest ceva trebuie să fie important, să nu plictisească şi să fie exprimat cât mai simplu, departe de înfloriturii inutile.

Merită citită această autoare, bucuroasă că ne poate transmite experienţa ei şi care ne mărturiseşte că a fost atât de motivată şi dornică de a transmite semenilor experienţa ei şi de a comunica cu aceştia, încât cu o mână scria şi cu cealaltă îşi hrănea bebeluşul sau îi încălzea biberonul cu lapte. Ea lansează îndemnul către toţi semenii ei, să nu ezite să pornească pe drumul împărtăşirii către alţii, din care să nu se oprească niciodată, pentru că scrisul poate deveni *o necesitate mai puternică decât foamea şi setea.* Splendid ! Fiindcă a fi scriitor este o opţiune care îţi aparţine, în primul rând ţie şi poate deveni o vocaţie, o chemare. Nimeni nu a devenit vreodată scriitor pentru că a participat la vreun curs, ori pentru că a citit o carte, fie şi cartea ei. *Plină de înţelepciune,* credem noi.

Influenţată de stilul de viaţă american, ea susţine că este capital ca autorul să-şi alcătuiască un plan, ca acesta să se afle în permanenţă în vizorul lui, chiar dacă, pe parcurs, el va fi suferi diverse modificări. Nimic mai adevărat : însăşi experienţa de viaţă ne arată că în toate activităţile noastre, indiferent de domeniu, existenţa unui plan nu poate fi eludată şi cu cât este mai bine documentat şi realizat, cu atât şansele de reuşită sunt mai mari. El ne ajută să ştim de unde pornim şi unde trebuie să ajungem, are în vedere o multitudine de acţiuni colaterale şi alte date de care depinde finalul.

Scanned with OKEN Scanner

Nimic mai adevărat, numai că în activităţile concrete, materiale, cunoaştem de la început şi cu exactitate toţi parametrii necesari finalizării, bazaţi pe experienţele anterioare, ale noastre sau ale altora (să nu uităm de existenţa acelor standarde naţionale sau internaţionale, care devin obligatorii), ceea ce nu este valabil pentru roman, şi pentru orice fel de realizare de ordin spiritual, unicat absolut. Casele, gările sau ţesăturile pot semăna sau pot fi identice. O pictură, sculptură sau operă de artă, niciodată ! Cu atât mai puţin un roman.

De altfel, şi Vladimir Nabokov în cartea sa *Strong Opinions*, îşi exprimă credinţele legate de scrierea unui roman, arătând că, de fapt, viaţa este o suită de imagini, şi că scriitorul nu face altceva decît să le descrie aşa cum le vede el sau cum socoate că le-ar percepe cititorul. Fără a intra în detalii, el vorbeşte de o adevărată triadă, care trebuie să se regăsească, într-o măsură mai mică ori mai mare, în fiecare scriitor : cea de *povestitor*, *învăţător* şi *cel care încântă*. Dar şi mai reală este aserţiunea că «*plăcerile scrisului sunt exact aceleaşi cu cele oferite de lectură*», şi că "*orice operă de artă e o fantezie atât timp cât reflectă lumea unică a unui individ unic*».

Camil Petrescu, la rândul său, şi el interesat de geneza scrierilor de amploare, ne-a transmis, extrem de plastic, convingerea că există două tehnici principale de a le realiza : una, în care începi cu începutul, continui cu mijlocul şi termini cu sfârşitul, la fel ca gospodina care începe tricotatul puloverului cu poalele, ajunge la gât şi apoi trece la mâneci, tehnică pe care o numeşte chiar *a*

Scanned with OKEN Scanner

tricotajului ; cea de a doua seamănă cu treaba arhitectului/constructorului, care realizează mai întâi un schelet, pe care va rostui pereții, cu toate componentele lor, şi va termina cu duşumelele, sobele şi celelalte. El recunoaşte că nu a folosit niciodată tehnica tricotajului, ci pe cea a constructorului, ceea ce nu este nici o exagerare, totul depinzând de personalitatea şi tipul de educație a celui în cauză.

În ce mă priveşte, pentru romanele mele nu am folosit un plan prestabilit. Chiar dacă am ştiut de unde pornesc şi ce vreau să transmit cititorilor, drumul pe care mă angajam îmi era necunoscut, ca şi finalul. În schimb, m-am concentrat asupra ideii centrale a romanului proiectat, ceea ce a presupus un lung sau foarte lung proces de gestație mentală. Acolo, de fapt, mi-am scris fiecare roman, în vreme ce conştiința elaborării sale, m-a însoțit în mod permanent, nu mi-a dat pace, oriunde m-am aflat. Exagerez, în mod voit, spunând că atunci când m-am aşezat la masa de scris, romanul era conturat în linii mari, curgea prin vârful pixului sau prin tastatura calculatorului, urmând ca etapele următoare să fie destinate armonizării multitudinii de date într-un tot, în sensul şi forma dorite.

Este ceea ce susține şi David Lodge, care ne garantează că atunci când concepi un roman, te gândeşti la el tot timpul, eşti blocat de el şi până şi cele mai bune idei legate de el îți vin nu când stai la birou sau la masa de

Scanned with OKEN Scanner

scris, aşteptând inspiraţia, ci când te bărbiereşti sau faci un lucru absolut banal.

Vorbind de masa de scris, trebuie să spun că pentru mine, ea a însemnat, de fapt, computerul, cel care conferă avantajele incontestabile ale corecturii instantanee şi, mai ales, ale păstrării variantelor deja scrise. N-am şters nimic din ce-am scris. Uneori am revemit la variante primordiale care, nu o dată, s-au dovedit mai reuşite decât celelalte. Ce diferenţă colosală între posibilităţile actuale de scriere sau redactare a unui roman, faţă de trecutul îndepărtat ! Cine ar putea să nu fie impresionat de efortul şi energia cheltuite de soţia lui Lev Tolstoi, care a transcris manuscrisul capodoperei *Război şi Pace* de mai bine de o sută de ori ?

Trebuie să mai spun că în toate scrierile mele, atenţia primordială a fost construcţia personajului central, cât mai aproape de trăsăturile definitive. Existenţa lui a însemnat deja acţiune, este cel care a impus crearea celorlalte personaje, fie folosind modele cunoscute sau create, fiecare cu alt rol în desfăşurarea şi justificarea acţiunii. Odată ce ai prins curaj, acţiunea te poate obliga ca, unuia dintre personaje, nu neapărat eroului central, să-i atribui trăsăturile ideale, ca să-l poţi pune în antiteză cu celelalte, ceea ce va deschide alte planuri şi alte căi ale acţiunii.

Odată ce ai conturat personajele principale şi secundare, eşti obligat să le corelezi existenţele, într-un fel sau în altul, ceea ce înseamnă, iarăşi, acţiune. În cascadă, va apărea necesitatea de a plasa acţiunea într-un spaţiu şi timp bine determinate, reale ori virtuale, cât mai

Scanned with OKEN Scanner

adecvate acţiunii şi aşa mai departe. Până când te trezeşti că romanul a prins contur şi aproape fără să-ţi dai seama, ai ajuns la final.

Nu, ferească Dumnezeu, nu ai terminat, fiindcă urmează şlefuirea întregului, aşa cum face orice artizan mai înainte de a-şi admira opera, treabă deloc uşoară şi de importanţă capitală. De la sine înţeles că drumul acesteia nu este deloc uşor, este plin de capcane şi praguri. Ca prim cititor al ei, poţi fi mulţumit de ceea ce ai realizat sau, la fel de bine, nesatisfăcut de unul sau mai multe capitole sau pasaje. Eşti dominat mereu de îndoieli, descoperi puncte încâlcite, pe care nu le poţi lăsa aşa, îţi dai seama că mai ai multe de împlinit până când foile acoperite de cuvinte vor apuca drumul tipografiei. Ori ... cine ştie, nemulţumirea te poate determina să pui totul la fermentat, la dospit, pentru a-l relua într-un moment mai fast, dacă nu cumva să renunţi complet la el. Niciuna dintre variante nu este exclusă.

În mod particular, am acordat întodeauna atenţia cuvenită modalităţilor de exprimare, de formă şi limbaj, pe care le-am considerat prioritare pentru toate etapele procesului de creaţie. Nu exagerez dacă afirm că n-am obosit niciodată în a căuta formele cele mai adecvate, în aşa fel încât fluenţa lecturii să fie asigurată. Dacă cititorul este nevoit să se oprească sau să revină asupra unei formulări, ca să înţeleagă sensul celor deja citite, ca să poată merge mai departe, nu va fi cel mai fericit şi va pierde interesul pentru lectură.

Intenţionat nu m-am oprit asupra altor factori, nu puţini, care nu pot fi excluşi din procesul creativ, care transpar din orice scriere, şi cu atât mai mult dintr-un roman. În primul rând este vorba de talent. Consider că acesta reprezintă, pentru activităţile de ordin spiritual,

Scanned with OKEN Scanner

ceea ce este îndemânarea pentru activităţile materiale. Talentul îşi pune amprenta pe orice scriere şi, oricât neam forţa, el nu poate fi suplinit de alte trăsături decât într-o mică măsură. Cunoscătorul sau, în cazul nostru, cititorul avizat, dornic să fie depăşit în credinţele şi tiparele sale, nu poate fi păcălit. Cu toate acestea, trebuie să spunem că talentul, ca dar al naturii, care nu este dat tuturor, pentru a fi pus în valoare, are nevoie de cultură, de experienţă de viaţă, spirit de observaţie, capacitate de analiză şi sinteză, ca şi de multe alte trăsături.

În aceeaşi ordine de idei figurează inspiraţia, pe care o considerăm acea stare de graţie, de armonie a tuturor factorilor care ne înconjoară, care survine într-un moment neaşteptat şi care descătuşează izvoarele, înlătură orice obstacol sau negură, şi deschide drumuri nebănuite. Cui nu i s-a întâmplat să nu poată însăila, zile dea rândul, o simplă scrisoare sau un text oarecare, să arunce la coşul de gunoi nu ştiu câte ciorne şi să amâne o acţiune necesară ? Este suficient un fulger al minţii, pentru ca totul să devină simplu şi să exprime cu cea mai mare uşurinţă ceea ce aveam de comunicat, ba să te miri că nu ţi-a venit în minte mai devreme, doar tot tu erai. Nu este lipsită de sens nici povestea cu raportul dintre transpiraţie şi inspiraţie, pe care unii le consideră egale ca pondere sau participare. Dar oricât ai transpira, dacă nu există catalizatorul sau praful de sare care dă gust întregului şi care se cheamă talent şi inspiraţie, nimic ca lumea nu poate rezulta.

Nu putem nega nici intervenţia unei multitudini de alţi factori care pot interveni în geneza unui roman şi care nu sunt chiar departe de ceea ce numim soartă, întâmplare sau chiar noroc.

Scanned with OKEN Scanner

Nu avem de ce să nu o credem pe J.K. Rowling, genitoarea lui Harry Potter, care ne spune că a ales să scrie în momente grele pentru ea, că uneori trebuia să aleagă în a cumpăra mâncare sau hârtie și panglică pentru mașina de scris, în vreme ce primul manuscris i-a fost refuzat de douăsprezece edituri.

În cele din urmă, îmi exprim credința, alături de numeroşi alţii care au gustat tentaţia scrisului, că un roman, genul cel mai reprezentativ pentru un scriitor, poate fi realizat într-o infinitate de modalităţi. Fiecare autor dispune de propriul meşteşug şi nimeni nu-l poate folosi pe al altuia. Se pot însuşi tehnici sau procedee folosite de alţii, dar nimeni nu învaţă de la altcineva să scrie un roman, chiar dacă vechile canoane şi tipare ale romanului au pierdut din substanţă.

Literatura de specialitate a cernut puzderie de principii sau sfaturi, nu lipsite de interes. Chiar cu riscul de a repeta noţiuni deja vehiculate, închei cu un concentrat al acestora : *„Citiţi mult şi scrieţi mult"*, ne spune Stephen King. Şi tot el ne sfătuieşte nu folosim în mod abuziv adverbele, pentru ca există riscul ca textul să pară prea elaborat.

În acelaşi sens opiniază şi Fitzgerald Scott, care se ridică împotriva utilizării exagerate a semnelor de exclamare : *„A încheia o propoziţie cu semnul exclamării este ca și când aţi râde primii la glumele voastre"*, spune el.

Scanned with OKEN Scanner

Gabriel Garcia Marquez este adeptul unei documentări cât mai ample, pe care o socoteşte *„partea cea mai intimă a vieţii de scriitor"*. Ce diferenţă colosală între posibilităţile de documentare din trecut şi cele de care dispunem în prezent !

„Prima variantă a oricărei cărţi este sau poate fi o prostie, susţinea Ernest Hemingway, *nimic nu trebuie aruncat. Orice variantă poate fi perfecţionată"*. Acelaşi Hemingway ne împărtăşea : *„Puteţi să scrieţi beţi, dar editaţi numai când sunteţi perfect lucizi !"*.

Raymond Chandler se opreşte asupra alegerii unui titlu de carte cât mai sugestiv, fiindcă el este cel care atenţionează cititorul, o recomandă, o vinde şi-i asigură succesul. Să nu intrăm în panică dacă avem impresia că nu ştim ce titlu să dăm cărţii pe care tocmai am scris-o. Vom sfârşi să-l găsim, chiar dacă, imediat ce am trimis cartea la tipar, vom găsi un alt titlu şi mai potrivit. Până la urmă, vorba lui John Steinbeck, *„ideile sunt ca iepurii. Dacă ai câteva şi înveţi cum să le foloseşti, în curând vei avea câteva duzini"*.

În cele din urmă, cred că dreptatea absolută şi care nu mai necesită comentarii este de partea lui William Sommerset Maugham care afirmă răspicat :

„Negreşit, există trei reguli fără de care nu se poate scrie un roman. Din păcate .... nimeni nu ştie care sunt acelea".

Oare .... cum se scrie, un roman ?!?

***

Scanned with OKEN Scanner

ALEX ȘTEFĂNESCU
UN SCRIITOR,
DOI SCRIITORI